

12 RÖPIRAT.

Budapest 1885. novembe 15.

VI. évfolyam

II. füzet.

Verhovay Gyula és a függetlenségi antiszemita párt.

Októberhavi füzetünk pár nappal előbb látott napvilágot, semmint Verhovay Gyulának ismeretes pere a kir. Curián végelintézést nyert; s így ezen, a magyar antiszemitizmus történetében oly nagyfontosságú eseményt csak a jelen füzetünkben beszélhetjük meg; s ezt ezennel kötelességszerűleg meg is tesszük.

A zsidó despotiának, a zsidó tyranniának a főjellege, a Talmud pokoli egyetemén iskolázott zsidó jellemnek megfelelőleg, egyrésről a vértzsomjazó kegyetlenség, másrésről a gyávaság.

E két főjellemvonása, mellett, a zsidó tyranniának nem ugyanazonosak a gyilkoló eszközei a más zsarnokságok gyilkoló eszközeivel. A – hogy úgy mondjuk – „férfias” zsarnokságok gyilkoló eszközei: a hóhér, a bitófa, a nyaktiló stb., a mely eszközökkel e zsarnokságok megölhetik ugyan s meg is ölik a *testet*, de a *lelket* nem ölhetik meg, s azért azt nemcsak hogy érintetlenül hagyják, de sőt épen ezen igazságtalan vérengzésük dicsfénnyel övezi körül a közvélemény s az utókor előtt a zsarnokság által testileg megölt áldozatok emlékét; s azon elvek, melyekért meghaltak, a vérükkel *öntözött* földből Phönixként kelnek ki.

A modern zsidó zsarnokságnak nem kell áldozatainak a *teste*; neki a *lélek* kell, mert tudja, hogy ha a *lelket* megölte, a *test* önmagától összeroskad, s ekkor nemcsak hogy áldozatának testi megsemmisülése fölött Pilátusként moshatja a kezeit; de sőt, a megölt *lelket* megfosztva a közvélemény részvététől és az utókor ál fal való méltányolhatástól, az áldozat által képviselt *elvet* is, a melyért az elbukott, – megsemmisítheti.

És nézetünk szerint, a zsidó zsarnokság épen e specifikus jellemvonása a főoka annak a terrorizmusnak, a mely a keresztény társadalmat oly megfoghatatlannak látszó módon lepte el, s a mely zsidó terrorizmus mellett még oly férfiakat is, a kik a ha-

lálnak száz csatákban rettenthetlenül szemébe néztek, s ha kell,, még más száz csatában is bátran szemébe néznének, – még ily *phyzikailag* bátor férfiakat is, a zsidó tyranniával szemben nyúl-ként gyáván meglapulni, sőt a zsidó zsarnokság előtt még farkcsóválva tömjénezní is látunk.

A phyzikai és a morális bátorság fogalmai közti különbséget nem világosíthatnánk meg mindenki előtt érthetőbb módon, mint épen a most érintett tapasztalati ténynek a konstatálásával.

És épen ezért Verhovay Gyula bátorságát és léleknagyságát tulajdonképen nem tizenhárom rendbeli vívott párbajából, mint inkább azon tényből kell megítélnünk, hogy az erkölcsi életének megsemmisítése czéljából, ellene két egész éven át a zsidóság és csatlósai által folytatott ádáz támadások és aljas machinációk közepette rendületlenül megállt, megállt oly kétségbeejtő exponált helyzet közepette, a minő helyzetben egy millió; ember közül kilencszázkilenczvenkilenczezer kilencszázkilenczvenkilencz ember vagy megőrült volna vagy föbe lőtte volna magát.

A nálunk uralkodó zsidó tyranniának *Verhovay Gyula* ellen intézett és a nagyfontosságú következményeknek egész lánczolatát maga után vonandó ezen bosszúmerénylete tehát szintúgy csütörtököt mondott, amint csütörtököt mondott a zsidóknak, az általuk hamis esküvel vádolt *Stöcker* német császári udvari lelkész ellen a múlt hónapokban intézett merénylete, és csütörtököt mondott az *Istóczy Győző* ellen, közvetlenül az antiszemitikus aera beköszönése előtti években intézett merényletük.

Stöckert, a *papot*, hamis esküvel vádolták a zsidók; Verhovay Gyulát, a lapszerkesztőt, sikkasztással: tehát úgy egyiket mint a másikat infamans bünténynek az elkövetésével. Istóczyt, a *bíró*t, – egy régi magyar nemesi családnak a nevét (nem 50 krért, mert akkor még 5 flóres volt a zsidóvedlés taksája,) mondjuk, Istóczyt, a *bíró*t, egy régi magyar nemesi családnak a nevét anektált zsidó, egy hivatalos eljárása közben rútul rászedte, s minnekutánna a zsidó, e tetteért felelősségre vonatott, az illető zsidó által Istóczyn elkövetett csalás súlyos vagyoni károkat okozott következményeiért a zsidó családja Istóczyt, a rászedett, bírót akarta felelőssé tenni, s e czélből őt minden úton-módon kompromittálni törekedett. Csak „potom” hatvanezer forintnyi vagyoni kárnak ki által való megtérítéséről volt szó, a melynek fedezésére Istóczyt összes vagyona és leendő öröksége sem lett volna elégséges. S hozzá ezen praetensióhoz még Istóczy ellen a zsidók beadványában, hírlapi czikkeiben az ismert zsidó módra folytatott aljas sárdobálás és meghurczolás!

Stöcker hamarosan átesett a megpróbáltatáson; – Verhovaynak két egész évig kellett hordani a vállain a keresztet; – Istóczy 1870-től 1874-ig teljes négy éven át küzdötte a már-már reménytelennek tartani kezdett küzdelmet. S hozzá, míg Stöcker és Verhovay pere a teljes nyilvánosság, úgyszólván az egész keresztény világ ellenörködése mellett folyt le, s védő angyalként ott állott oldaluk mellett a *felébredt antiszemitizmus*, addig Istóczy pere, – voltaképpen a *zsidónak* a pere, mert a *zsidó* ellen csalás miatt folyt a per, – tehát Istóczy harcza a zsidai háta mögött állott zsidóság ellen „földalatti” harc volt, csak kevesek előtt volt ismert, s az antiszemitizmus fáklya fényének akkori hiányában, ezek előtt is inkább csak „talányának tekintett „affaire” volt. S ha Istóczy lelke megtörik akkor a négy egész éven át tartott, testetleket ízekre szedni képes volt s reá nézve tetemes vagyoni áldozatokat is igényelt ádáz küzdelemben: a világ semmit se tudott volna e küzdelemnek még csak létezéséről sem, – s ez esetben egyszersmind az újabbkori antiszemitizmus aerája sem 1875-ben, hanem tán 18 . . vagy Isten tudja mikor kezdődött volna.

Istóczy *végezett* a maga zsidajával. A mennyire keze el nem ért, – átvette tőle a bosszúmunkát a Nemezisz, a mely, midőn az illető zsidó család körében egy időben nagyon is pogányul kezdett gazdálkodni, – a zsidóság nem csekély kedvet mutatott a nemezisz dolgaiért is Istóczyt felelősségre vonni akarni. Csakhogy ezen tervezett újabb zsidó merénylet idején már Istóczy oldala mellett is ott állt őrt az általa időközben felébresztett *antiszemitizmus*.

Csudálatosak a sorsnak az utai. Csak az, a ki kezdetben ugyan kicsinyeknek látszó, de folyományaikban nagy következményeket maguk után vonó események lánczolatának, concatenációjának a rejtekeibe teljes bepillantást nyerhet, mert ezen eseményeknek ő is egyik tényezője: csak az láthatja igazán, hogy az emberi dolgokat nem a pusztá véletlen, de nem is az u. n. szabadakarat, hanem egy felsőbb hatalom vezérli, vezérli a maga kifürkészhetlen utain, kifürkészhetlen czélokra.

Istóczy tehát *végezett* a maga zsidáival, quoad personam; a zsidai háta mögött állott zsidósággal azonban számadása most már a tizenegyedik éve, hogy tart. Hogy *mikor* fog a végleszámlás megtörténni: azt csak az a felsőbb hatalom tudja, a mely odáig érlelte a dolgokat, a hol azok e pillanatban vannak.

Hogy *Stöcker* és *Verhovay* szinte leszámolnak-e a maguk „zsidáival”, quoad personam: nem tudjuk. Azt azonban tudjuk, hogy az őket megsemmisíteni akart zsidók háta mögött álló *összes zsi-*

dóssággal való leszámolásuk szintannyi ideig fog tartani, mint a meddig Istóczy leszámolása tartani fog. Mert, ha létezik olyan, a ki pusztá spekulációból csatlakozott az antiszemitizmushoz, az, ha az antiszemitizmus révén spekulációit idővel megghiúsulni látja, hátat fordíthat ugyan az antiszemitizmusnak; – ha létezik olyan, a ki pusztá hiúságból vagy ambícióból csatlakozott az antiszemitizmushoz, az, ha látni fogja, hogy az antiszemitizmus révén se hiúságát, se ambícióját nemcsak hogy ki nem elégítheti, de sőt ellenkezőleg folytonos piszkolódásoknak s üldözéseknek van kitéve, – szinte hátat fordíthat ugyan idővel az antiszemitizmusnak; – s a ki szilárd meggyőződésből csatlakozott is az antiszemitizmushoz, de a ki belefárad a sysiphusi munkába, a melynél a cél felé még eddig csak olyan formán közeledünk, hogy, ha *egy* lépést *előre* teszünk, reá *két* lépést *hátra* kell tennünk: – az az ember idővel csüggedten vonulhat ugyan vissza a küzdelem porondjáról. De a kit egyszer a zsidók a *Styx* vizéből megittattak, s bizonyára nem a zsidókon múlt, hogy ezen pokolbeli folyónak a vizébe bele nem is fojtották, – az az ember nem fog soha a feledés folyójának, a *Lethe-nek* a vizéből inni; s habár cselekedeteinek rugójául nem is fogja az albánok vendettáját elfogadni, – annyi bizonyos, hogy az asztalterítő közte és az őt megsemmisíteni akart zsidóság között egyszer mindenkorra ketté lett vágva, *s ilyen*, a meg nem érdemelt szenvedések tüzeiben megpróbált férfiú nem is fogja az antiszemitizmus zászlaját elhagyni, mert nem is fogja *elhagyhatni*, soha, mert ez reája nézve *erkölcsi lehetetlenség*, a mit ha mégis megtenni akarna, ezzel önmaga előtt semmisülne meg.

S azért kétszeresen üdvözljük Verhovay Gyulát, a tűzben 13 próbásnak bizonyult antiszemitát, s most már a *függetlenségi antiszemitizmus* hivatott vezérét!

A Verhovay Gyula ügyében hozott bírósági ítéletekhez nem írunk kommentárt. Egyszerűen constatáljuk azt az örvendetes tényt, hogy Verhovay Gyula ismét akcióképes politikus, sőt akcióképesebb *ma*, mint valaha.

Verhovay Gyulának az antiszemitizmus pártbeli szervezkedése kezdetétől fogva az volt a nézete, hogy a *függetlenségi* antiszemitapártnak *külön* kell alakulnia. E nézetének azóta több ízben is következetesen kifejezést adott, a többi közt az ez idei nyáron is, lapjában a „Függetlenség”-ben. És Verhovay Gyula megszűnnék Verhovay Gyula lenni, ha nem ekkép cselekednék. Egyik lábával a függetlenségi párt teljes közepében, a mely pártot ő, lapjával befolyásol és hatalma alatt tart, – másik lábával az antiszemitizmusban: ő nem is lehet más, mint bármi más pártnak a kötélé-

keitől ment *függetlenségi* és egyszersmind *antiszemita*: tehát *függetlenségi antiszemitapárti*.

S mi, a midőn a múlt nyáron kiadtuk a jelszót a *mérsékelt ellenzéki antiszemitapárt* külön alakulására: már escomptiroztuk Verhovay Gyula felmentetésének esetét, a mely esetben ő újra akcióképessé, sőt nagy népszerűségénél fogva és befolyásos lapjával maga előtt minden akadályt elseprő politikai vezértényezővé leendett. Aminthogy tényleg lett is. Mert Verhovay Gyula, népszerűségéből, különösen az alföldi nép előtt, még perének legkritikusabb pházisaiban se vesztett egy szemernyit sem, amint erről az Alföldön a jelen év folytatában tett utazásaink alkalmával elég alkalmunk volt meggyőződni. Most pedig, szenvedéseinek végeszakadtával, különösen az alföldi népnek valóságos bálványa lett és méltán.

Mi tehát előre készítettük a tért Verhovaynak; hagytuk az ő sphaeráját: az antiszemitizmus függetlenségi részét ő neki.

S mivel ezen, a múlt nyáron még a levegőben lebegett politikai *tényező*, a múlt nyáron még látszólag hiányzott kalkulunkból: azért látszott sántítani a mi politikánk az egész nyáron át a mérsékelt ellenzéki antiszemitapárt megalakítását illetőleg; a mely politikánk miatt egyes, Verhovay Gyulát már végleg elveszítettnek hitt s azért őt kombinációikba már egyáltalán be sem vett antiszemiták részéről annyi méltatlanságnak voltunk kitéve, s még több méltatlanságnak is lettünk volna kitéve, de velünk együtt Verhovay Gyula is, ha már a múlt nyáron s általában Verhovay végleges felmentése *előtt* bevallottuk volna, hogy politikai kombinációinkban egyik főtényező: Verhovay Gyula.

No hát: most beütött a *mi* kalkulunk. *Mi* már eleve számoltunk a függetlenségi antiszemitapárt hivatott vezére, Verhovay Gyula felmentetésének, az antiszemita pártviszonyokat oly közelről érdeklő következményeivel. Most, saját maguk, de egyszersmind az antiszemitizmus érdekében is, számoljanak e következményekkel azok, a kik előtt Verhovay Gyulának, a függetlenségi antiszemitapárt hivatott vezérének visszanyert akcióképessége, mint valami Deus ex machina toppant elő az idők méhéből.

A mérsékelt ellenzéki antiszemitapárt állása a többi politikai párfok között.

Miután, daczára annak, hogy utóbbi füzeteinkben a *mérsékelt ellenzéki antiszemitapárt* álláspontját szabatosan körülír-

tuk, – még mindig vannak egyesek, a kik abban a téves nézetben vannak, hogy a mérsékelt ellenzéki antiszemita párt, külön történt alakulásával, a gr. Apponyi-Szilágyi-féle u. n. mérsékelt ellenzéki pártba beolvadt, – egyszer mindenkorra a következőket jegyezzük meg:

A mérsékelt ellenzéki antiszemita párt a parlamenti pártok illetve párttöredékek között *egészen önálló és független állást foglal el*. Ebből kifolyólag az u. n. mérsékelt ellenzéki párt-hoz – a melynek tulajdonképen jelenlegi hivatalos neve: „közjogi alapon álló ellenzék” – sem tartozik, s annál kevésbé is tartozhatik, mert ezen most említett párt az antiszemitizmust csak úgy visszautasítja magától, a mint visszautasítják a függetlenségi és 48-as párt s a kormánypárt.

A mérsékelt ellenzéki antiszemita pártnak egyedüli közös jellege az Apponyi-Szilágyi-féle mérsékelt ellenzéki párttal az, hogy mindketten a közjogi kiegyezés alapján állanak, s a jelenlegi kormányval szemben ellenzéki álláspontot foglalnak el.

A mérsékelt ellenzéki antiszemita párt tehát azért „mérsékelt”, mert *nem függetlenségi*, s azért „ellenzéki”, mert *nem kormánypárti*.

A „mérsékelt ellenzéki antiszemita párt” fogalmában tehát az van kifejezve, hogy az:

1. önálló, minden többi párttól különálló,
2. ellenzéki, – és pedig
3. mérsékelt ellenzéki, – és
4. főleg s mindenekelőtt *antiszemita*; s mint ilyen, a *függetlenségi antiszemita párttal*, a zsidókérdést illetőleg kész, esetről esetre, egyértelműleg eljárni úgy a parlamentben mint a parlamenten kívül.

Azt hisszük, ezen tájékozó soraink egyszer mindenkorra minden netaláni kételyt eloszlatnak a mérsékelt ellenzéki antiszemita párt lényegére s a többi pártok között való állására nézve.

Az antiszemita reformpárt és az antiszemita német nemzeti párt Ausztriában.

A modern antiszemitikus mozgalom egyetemes, nemzetközi levén, úgy amint egyetemes, nemzetközi a zsidókérdés és a zsidóság, – ebből önként folyik, hogy a mozgalom élén koron-

kint más-más nemzet áll s viszi az egész egyetemes mozgalomban a vezérszerepet. A legelső lökés a mozgalom megindítására 1875-ben Magyarországból indult ki, amint ezt maguk a németek is mint constatált tény minden alkalommal elismerik. 1878-ban a zsidókérdéssel gyakorlatilag foglalkozott Románia azon alkalomból, hogy a berlini kongresszus a zsidóknak emanczipáltatását Romániára ráoktroynálni akarta. A román népnek a berlini kongresszus e határozata elleni erélyes, védekezése folytán az egész európai, de különösen a németországi zsidó sajtó által Románia ellen az ottani zsidóság érdekében folytatott tollharcz provokálta közvetlenül a németországi antiszemitikus mozgalom kifejlődését, a mely mozgalom itt a Bismarck herceghez intézett peticziónak 1880. év őszén való kezdeményezésével indult meg egész hévvel. 1882-ben viszont Oroszország állott, és pedig meglehetősen drasztikus módon, a praktikus antiszemitizmus élére, ez alatt nem annyira a zsidóellenes népkitöréseket, mint inkább a kormányi rendszabályokat értve. Az Oroszország felől fenyegetett tömeges zsidóbevándorlás fenyegető veszélyei és a tizza-eszlári vérdráma folyamán azután hazánk vette át az egyetemes antiszemitikus mozgalom vezetését, s ezen vezérszerep tartott a múlt év végéig, a mely idő óta visszaesés tapasztalható. A jelen év nyarától fogva végre Ausztriának jutott a feladat az antiszemitikus mozgalom vezérlését vinni, s e vezérszerep a jelen pillanatig még mindig Ausztria kezében van.

Az ez évi reichsrathi képviselőválasztások ugyanis ad oculos demonstrálták azt, hogy Ausztriában a mindinkább elharapódzó zsidó hatalom elleni visszahatás mély gyökereket vert az osztrák, különösen pedig a német-osztrák nép lelkiületében. Bécs városában három kerületben volt felállítva antiszemita jelölt; s noha a Wieden és a Lipótvárosban az antiszemita jelöltek, daczára pártjuk nagy számerejének, ezúttal kisebbségben maradtak is, a mariahilfi kerületben győzött az antiszemita jelölt, Dr. *Pattai* Róbert. Hasonlólag a bádeni kerületben győzött Dr. *Fiegl*, régi kerületében a zwettl-i kerületben *Schönerer* lovag, és Szilézia egyik kerületében *Türk* antiszemita jelölt.

Az osztrák képviselőházban tehát ez idő szerint négy antiszemita képviselő van.

Ezek azonban nem egy politikai párton is vannak egyúttal, aminthogy az osztrák antiszemita párt ez idő szerint nem is képez egy egységes politikai pártot, hanem meg van oszolva két külön politikai pártra: a *reformpártra* és a *német nemzeti pártra*.

Az antiszemita reformpárthoz tartozik Dr. *Pattai* Róbert

képviselő, tekintélyes bécsi ügyvéd, a bécsi „Reformverein” megalapítója és volt elnöke, a mely „Reformegylet” 1881-ben alakult meg, és az egész osztrák antiszemitizmus szülőanyjának tekintendő.

A reformegyletből azonban Schönerer a múlt évben kilépett többed magával azon okból, mivel a reformegyletben mind nagyobb jelentőségre emelkedő csehek, lengyelek és magyarok mellett, speciális német nemzeti politikáját veszélyeztetve látta. Schönerer lovag tudvalevőleg ultra-német nemzetiségű politikus, a ki szívesen látná, ha az osztrák tartományok a nagy Németországhoz csatoltatnának, s bevallott politikai programja az, hogy Ausztria lépjen *államjogi* szövetségbe a német birodalommal. Az Ausztriában szünet nélkül folyó nemzetiségi villongások mellett, Schönerer pártja napról-napra növekedett a magukat a szláv elem által mindinkább háttérbe szorítottak vélt német elemek között, különösen pedig Sziléziában és Csehországban.

Mig tehát a reformpárt, eddig legalább, úgyszólván Bécs városára szorítkozik, a hol a nagyvárosias, kozmopolita szellem mellett az antiszemiták nem igen törődnek azzal, ki német, ki cseh, ki magyar antiszemita, csak zsidóellenes érzelmű legyen és így frontot csináljon a Bécset boa-constrictor-ként szorongató zsidó hatalom ellen, – a *vidéken* már a nemzetiségi s így politikai speciális álláspontok érvényesítik magukat az antiszemitizmus mellett. S azért könnyen meg lesz érthető az is, hogy a reformpártnak miért van csak egy *bécsi* kerületből megválasztott reichsrathi képviselője, t. i. Patta Róbert, holott a többi három antiszemita képviselő, a kik a *provinciákban* lettek megválasztva, névszerint Schönerer, Fiegl és Türk, az antiszemita német nemzeti párthoz tartoznak.

A két párt politikai alapeszméje és szétválasztó eleme körülbelül ugyanaz, a mi a magyar mérsékelt ellenzéki antiszemita-párté és a függetlenségi antiszemita-párté, a mennyiben úgy az osztrák antiszemita reformpárt, mint a magyar mérsékelt ellenzéki antiszemita-párt a dynasztia iránti hűséget, az osztrák-magyar monarchia sértetlen fentartását, a két államfél közti államjogi kapcsolatot politikai programja sarkalatos tételeinek ismeri el; míg az antiszemita német nemzeti párt törekvése abban teljesen összevág a magyar függetlenségi antiszemita-párt programjával, mely szerint a monarchia osztrák felét Németországhoz csatoltatni szeretné, mi által a magyar függetlenségi eszme képviselőinek programja is teljesebbé menne, a mennyiben ez eset bekövetkeztével, természetesen Magyarország de facto visszanyerné teljes állami függetlenségét.

Hogy az antiszemita elemeknek két külön *politikai* pártra való oszlása mennyire nem válik, a mozgalom jelenlegi előhaladt fázisában, az antiszemitizmus hátrányára, – amint nálunk is többen tévesen hiszik, – sőt ellenkezőleg a *politikai* programm erejénél fogva még oly elemeket is meghódítanak az antiszemitizmusnak, a mely elemek a pusztá antiszemitikus programmal semmikép se lennének megnyerhetők: kézzelfoghatólag bizonyítják ezt az osztrák antiszemiták sikerei, a melyeket, két külön *politikai* táborra oszolva, eddig elértek. Ott van például Schönerer múlt nyári diadalútja Csehország német vidékein és Sziléziában, s ott van, hogy csak egy legutóbbi eklatáns esetet hozzunk fél, a f. é. október 26-kán Bécsben a két párt által egyidejűleg tartott külön nagygyűlés. A reformpárt e napon este a Sophiensaalban tartott gyűlést, a melyen közel hatezer párttag volt jelen; az antiszemita német nemzeti párt pedig egyidejűleg a Dreherféle helyiségekben tartotta gyűlését, a melyen a párttagok háromezernél többen voltak jelen.

Mit bizonyítanak e jelenségek? Azt, hogy valamint a hadi taktikában jelenleg általánosan helyesnek van elismerve a „getrennt marschiren, vereint schlagen” elve, – úgy a különféle, *politikai* fő ismérveiben Ausztriában és nálunk is, két külön *politikai* elemből álló antiszemitáknak, az akció sikerének biztosítása czéljából, két *politikai* táborban kell a közös, célra működni.

A mi már most az osztrák két külön *politikai* antiszemita-pártnak a *képviselőházban* eddig kifejtett akcióját illeti: a kezdet elég sokat ígérő. Múlt szeptember végén ült össze a reichsrath, s már október elején Pattai Róbert egy érvekben gazdag beszédet tartott a képviselőházban a *vasárnapi munkaszünet* behozatala mellett. Pattai Róbert azonban nem elégedett meg a képviselőházi felszólalással; hanem agitacionális orgánuma, a „reformmegy-let” útján egy, úgy Bécsre mint a provinciákra kiterjedő agitációt indított meg a vasárnapi munkaszünet melletti *tömeges kérvényezésre*. E kérvény szövege szinte Pattai műve, s mivel bizonyára nagy érdeklődéssel fogja a magyar közönség is ezen kérvény szövegét olvasni, azt alább egész terjedelmében közöljük.

A német nemzeti párti képviselők közül pedig, eltekintse Schönerernek kisebb felszólalásaitól, kiemelendő Türk képviselőnek a képviselőházi felirati vita alkalmából f. é. október 13-kán, a börzeadó behozatala s általában a zsidó befolyás megtörése tárgyában tartott hatásos beszéde.

Amint az elmondottakból is láthatjuk, az osztrák antiszemiták derekasán iparkodnak megfelelni azon feladatuknak, a mely

reájuk hárult az által, hogy ez idő szerint az egyetemes, nemzetközi antiszemitikus mozgalom vezérelemeit képezik.

Hogy az egyetemes, nemzetközi antiszemita mozgalom vezetését újra Magyarország vegye át, a hol erre a szükséges tényezők, értve a népet, sokkal inkább megvannak, mint akár Ausztriában, akár Németországban, – az egyes-egyedül a magyar antiszemitizmus vezéregyéniségeitől függ, azon az alapon, hogy ezek legyenek rajta, mikép a mozgalomnak hazánkban való *sikeres* újra folyamatba hozatalára megtalálják a *kellő formát*, illetőleg a *már megtalált* kellő formát, egy vagy más, nem próbaálló okokból, ne utasítsák vissza. S e kellő forma nem egyéb, mint a már külön alakult mérsékelt ellenzéki antiszemita párt mellett, a külön *függetlenségi antiszemita párt*nak a megalakítása.

Az indokolatlan szenvedélyességnek megszüntével, reméljük, meg fogják hallgatni annak a szavát is, a ki ki merete mondani meggyőzését ezelőtt tizenegyedfél év előtt – egymaga *mindenki* ellen, s e meggyőzésének egy évtizeden át, az antiszemitizmus *sikeres* fejlődése érdekében folyton kifejezést adott, s kinek az idő *mindig igazat* adott; és a ki most, egy évtized keserű és kellemes tapasztalataival a háta mögött, ki meri mondani meggyőzését *ma* is, az antiszemitizmussal sokkal rövidebb idő óta foglalkozó egyes, jó akaratú ugyan, de az ez idő szerinti viszonyokat tévesen megítélő elvbarátokkal szemben is,

A vasárnapi munkaszünet tárgyában az osztrák képviselőházhoz intézett tömeges kérvény.

Magas képviselőház! – Az alulírt kereskedők és iparosok Bécsből és a tartományokból örömmel üdvözölték a törvényhozás azon első lépéseit, a melyek arra voltak irányozva, hogy a dolgozó osztályoknak a hét egy nyugalomnapja biztosíttassék, a melyet az ember pihenésre szorult korlátolt ereje ép oly hangosan követel, mint a régi megszokás és erkölcs, a mely azonban a jelenkor lázas, túlságos versenyében kiveszni indulással fenyegetett. A mi egy iparilag sokkal kevésbé kifejlődött múltban a társadalmi és vallási szokás pusztá hatalmánál fogva lehető volt, s a mi egyúttal az iparilag legnagyobb fejlettségű Angolországban a legeslegszigorúbb módon lehetséges, annak *ma* is és nálunk is keresztülvihetőnek kell lennie, ha a törvényhozás védőleg közreműködik. Ez kezdeményezve is lett. Azonban rendeleti utón az elért előnyöknek jó része ismét elvétellett egyes külön kívánatok nagyon is messze menő figyelembevételével, a melyek mellett az az alapeszme, hogy a rendszabály értéke csak annak a lehető legnagyobb általánosságában fekszik, majdnem veszendőbe ment. Mi tehát kívánjuk és elvárjuk, hogy a törvényhozás a további épí-

tés helyes útján továbbra is megmaradjon. Azonban legkevésbé se hagyja magát befolyásoltatni azon tévútra vezető törekvések által, a minők a legutóbbi időben Menger és társai indítványában nyilvánultak. Mi e törekvéseket azért nevezzük tévútra vezető törekvéseknek, mert azok kicsinyes nehézségekből, a melyek különben is leginkább csak egyes külön kívánalmak nagyon is nagy figyelembevételéből származtak, hamis fegyvereket kovácsolnak, magának a vasárnapi nyugalomnak intézménye ellen.

Mi kereskedők igen jól tudjuk azt, hogy, mihelyt a közönség általános hozzászokik, szükségleteit a lehetőség szerint a hétköznapokon fedezni, ezáltal tőlünk semmi jövedelmi forrás nem lesz elvonva; – akkor azonban egy csapással vége lesz vetve annak a túrheterlen állapotnak, hogy épen azok, a kik a héten már leginkább dolgoztak, azon napokon is szükségtelen rabszolgaságban, munkakészültségben tartassanak, a mely napokon mindenki más nyugszik. Mi továbbá szintűgy tisztában vagyunk a fölött, hogy az egyetlen út, munkánknak oly árához jutnunk, a mely lehetővé teszi nekünk az éjjeli és a vasárnapi munkától elállanunk, egyedül abban áll, hogy a törvényhozás az egészségtelen versenyt épen ezen a téren elhárítja. Mi nagyon is értjük azt, hogy az egyes tán magasabbra teszi saját közvetlen érdekét, a nélkül, hogy a törvénynek mindenkire nézve való jótékony hatását bevárná. Mi azonban felháborodással fordulunk el azon mesterfogástól, a mely az ilyes külön álláspontokat nem világítja meg, hanem ellenkezőleg ápolja, hogy ez által az egész intézményt meghiúsítsa. A fentebb említett oldalról indítványozott rendszabály pedig a kötelező vasárnapi nyugalomnak az egész kereskedelemre és a kis iparra való megszüntetését czélozza, noha épen ezeknek az osztályoknak és segéd munkásaiknak annál inkább szükségük van a nyugnapra, mert javukra még az egyedül a gyári munkásokra szorított normál munkanap se szolgál.

A tisztességes mesterember és kereskedő nagyon szépen megköszöni azt a jogot, hogy segédjét, a ki egész héten át kora reggeltől késő estéig a pudlinál vagy a szerszámasztalnál áll, még vasárnap is erre nógathassa. Ezt azonban tennie kell, ha a szomszéd konkurrencziája által erre kényszerítetik. Egy oly esetleges rendszabályal pedig, hogy a segéd, akarata ellen nem kényszeríthető a munkára, nincs segítve a dolgon, mert a mesterember magától értetődőleg csak olyan segédeket tartthat meg, a kikkel ő versenyképes marad. A vasárnapi nyugalom kérdésének az ipartestületekhez vagy a községelöljáróságokhoz való utalásával sincs semmi elérve, mert ez nemcsak számtalan huzavonára nyújt alkalmat az ipartestületek körében s az egyes ipartestületi tagok között, hanem az egyáltalán nem is járja, hogy az állam egy ilyen általános jelentőségű rendszabályt az ipartestületek vállaira toljon s ez által általános rend helyébe tarka különféleségeket tegyen. Még kevésbé barátkozhatunk meg amaz indítványban foglalt kezdetlegességeivel a vasárnap megszentelésének, részint mivel ez a nyugnapnak általunk kívánt megadását nem pótolja, részint pedig, mivel az egyházi dolgok iránti hirtelen gondoskodás azon oldalról, bennünket azon aggálylyal tölt el, hogy itt voltaképen csak az egész ügynek a felekezeti t érre való átjátszásáról van szó, hogy azt aztán ott annál könnyebben megtámadhassák.

Ezen káros javaslatok mellözése után, kifejtett óhajunkhoz még a következő pozitív kérelmeket kapcsoljuk:

1. A f. é. márczius 8-ki ipartörvénynek tovább fejlesztése, – nem visszafejlesztése, – különösen a vasárnapi nyugalom és a normál munkaidőt illetőleg; e célból a kiadott végrehajtási rendeleteknek a képviselőház iparügyi bizottsága által való pontos átvizsgálása, és pedig különösen a nagyiparnak oly bőkezűen adott kivételek pontos kritikája irányában is, valamint a törvénynek ezen termelési ág ellenében való nyomatékos végrehajtása tekintetében is.

2. A kereskedésnek a nagyobb városokban vasárnapokon mielőbb a reggeli 9 óráig terjedő időre való szorítása, a mely alól csak a legszükségesebb élelmi cikkekkel való kereskedés tehet kivételt.

Ez alkalomból a különböző kiskereskedelmi ágak között való elhatárolásra is kellene gondolni.

A nagyobb városokhoz a velők egy gazdasági egységet képező élőhelyek (töszomszédos falvak) is hozzászámítandók lennének.

A falusi lakosság fogyasztási szükségleteire utalt kisebb városok és ipari helyek tekintetében is, teljesen elegendő a boltok nyitvatartása egyelőre még délutáni egy óráig, később pedig déli 12 óráig, mert a délutáni isteni szolgálat megkezdése után eddig sem volt különben sem valamirevaló árukelet, és délig is elláthatják magukat a vevők a szükségességekkel, mihelyest hozzászoknak majd éhez a rendszabályhoz. – Nincs tehát indok arra, hogy a kisebb városi kereskedőtől a vasárnapot egész az esti órákig elvonjuk.

3. A házaló kereskedésnek feltétlen eltiltása vasárnapokon, egyúttal ezen, már a kereskedelmi forgalom elfajulásáig kiterjesztett üzleti ág legszorosabb megszorításával.

4. Az ipari üzlet megszorítása vasárnapokon, kivéve a feltétlenül a társas és testi üdülésre, a személyforgalomra, valamint a közvetlen használatú élelmi cikkek előállítására szükséges iparágakat (mint: vendéglők és kávéházak, fürdők, személyszállítás, süítő és cukrászipar), valamint a halaszthatlan jellegű ipari kijavításokat.

5. A vasárnapi nyugalom alól kivett vállalatoknak köteleztetése arra, hogy a vasárnapon igénybe vett munkaerőknek egy bizonyos turnus szerint egy szabad hétköznap által pótlás adassék.

Azon eddigi rendelet, mely szerint az ily pótlásadás a vállalkozó belátására bízatik, nagyon is laza intézkedést foglal magában, s különösen a nyilvános szállítási intézeteknél, fürdőknél s hasonlóknál a segéd-erők korlátlan kihasználására vezet.

6. Fontolóra veendő, váljon, különösen a legutolsó pontban említett nemű intézeteknél nem lenne-e szinte behozandó a normál munkaidő.

Szintúgy az is a méltányosság követelménye, hogy a vasutak és más közlekedési intézetek, valamint a bankok és a többi pénzintézetek hivatalnokainak és szolgálóinak a vasárnapi nyugalom biztosíttassék.

7. A gyártulajdonosoknak adandó azon meghagyás, hogy a munkabéreket legkésőbb szombaton délután 4 óráig kifizessék, s ez időtől fogva szabad órákat engedjenek a munkásoknak, hogy szükségleteiket bevásárolhassák, a mely intézkedés az ötvenes években a bécsi ipari kerületekben még általános érvényben volt, és a munkabérek legcélszerűbb felhasználására lényegesen hozzájárul. Ezzel kapcsolatban

8. a pálinkaárulásnak feltétlen eltiltása szombat délutántól fogva egész hétfőn reggelig.

A pálinkásboltok se az élvezési hely, se a társas összejövetel szempontját nem vehetik a maguk részére igénybe, a mely egyedüli szempontokból tarthatók nyitva vasárnapokon a vendéglők.

Szintúgy a pálinka élvezete tán némelykor mint a munkaidő alatti erőülésre való eszköz, de sohasem mint a nyugnapokon a jótékony üdülésre szolgáló eszköz vehető szemügyre.

9. A dohánytőzsök feltétlen bezárása vasárnap reggel 9 órától fogva, mert az állam a saját segéderőitől nem vonhatja meg az általános jótéteményt, sem pedig magatartása által nem nyújthat alkalmat a törvény ellen intézhető könnyű támadásokra.

10. Ezekkel kapcsolatban a kormányhoz az a felhívás lenne intézendő, hogy az állami tisztviselőket is minden, nem múlhatlanul szükséges munkától vasárnapokon szinte felmentse.

A magas képviselőház és iparügyi bizottsága, ezen pontoknak beható megfontolása és lehető gyors foganatosítása által nagy érdemet foghatnak maguknak a lakosság irányában szerezni. Mi, iparosmesterek és vállalkozók, nemcsak magunkért beszélünk, hanem beszélünk a többi osztályokért is, és különösen segédeinkért is. Segédeink sok üzletben naponként kora reggel óta egész késő éjig alkalmazásban vannak. Adjuk meg nekik a vasárnapot! Vannak azonban emberek, a kik saját semmittevésök fölötti unalmukban, a helyett, hogy velünk együtt a fentebbiekre törekednének, a bécsi üzleteknek egész éjfélig való nyitvatartását indítványozzák, s a dolgozó Bécszet az idegenek forgalma czíme alatt még az éjjeli nyugalomtól is megfosztani akarják. Nem egy bécsi szállítási intézetnél az alkalmazottak munkaereje kímélet nélkül, egy már közmondásossá vált módon használtatik ki, s hozzá még a legjelentéktelenebb hibák a sanyarú bérből való levonásokkal büntettetnek. Vannak Bécsben fürdőintézetek, a melyeknek alkalmazottai hónapokon át nem élvezhetik a napvilágot a szabadban. De a kézműiparba is átlátnak ilyenféle, könyörületet és felháborodást előidéző állapotokat, ha a védtelen vállalkozót saját embereivel szemben egy pénzsóvár konkurrenzia parancsainak kényszerű végrehajtójává teszik, s ezzel a legtisztességesebb mesterembernek segédeivel szemben fennálló családi viszonyát zavarják és aláássák. A kinek ilyen állapotokkal szemben még bátorsága van, gunynval mutatni egyes mesterlegények és némely kereskedősegédek jól táp láit kinézésére, az nem igényelheti, hogy indítványait az emberek, mint a kézműipar iránt jó indulatú indítványokat tekintsék.

Az ipar érdeke inkább a munkásvédelmi törvényhozás további kiépítését igényli, nem pedig a sovány kezdetek lerombolását. Ezen védelemért és annak tökéletesítése iránt kérjük mi a népképviselőket.

(Következnek az aláírások, a név, az állás és foglalkozás s a lakhely kitételével.)

A vasárnapi munkaszünet ügye hazánkban.

Amint a fentebbi cikkekből láttuk, a vasárnapi munkaszünet, vagy mint Ausztriában nevezik: „vasárnapi nyugalom”

(Sonntagsruhe) általános behozatala iránt Ausztriában antiszemita részről élénk agitáció folyik.

Nálunk az 1868: 53. tczikk 19. §-a elrendeli ugyan, hogy „vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetlenül szükséges munka felfüggesztendő”; – de a mindennapi tapasztalás tanúsága szerint, a törvényben kimondott ezen elv sok tekintetben nem egyéb mint írott malaszt, a melyet főleg a zsidó földesurak és bérlők nem igen respektálnak, baromi módon végeztetvén, még nehezebb munkákat is, vasárnapokon keresztény cselédségükkel. A zsidó kereskedők pedig a városokban, a kik a sábesz napokon boltjaikat rendesen zárva tartják, nehogy a rebachtól a hétnek egy másik napján – a gójim vasárnapján – is elessenek, egész vasárnapon nyitva tartják boltjaikat, a nélkül, hogy a hatóságnak eszébe jutna őket a vasárnapi nyugalom ezen megtörése miatt felelősségre vonni; a minek oka valószínűleg a fentebb idézett törvényszakasz nagyon is laza szövegezésében rejlik: a hatóság a boltoknak vasárnapi nyitvatartását „munka”-nak, különösen pedig „nyilvános munká”-nak nyilván nem tartva.

De az 1884-iki új ipartörvény is csak annyiból szorítja meg a vasárnapi munkát az iparos segédekre, iparos tanoncokra és a gyári munkásokra nézve, hogy 62. 89. és 111. §-aiban kimondja, mikép az iparos, illetőleg gyáros „köteles időt engedni” arra, hogy a segéd, a tanoncz és a gyári munkás „vallása ünnepnapjain az istenitiszteletet látogathassa”, – a mi természetesen nem zárja ki azt, hogy az iparos vagy gyáros, segédzemélyzetét, a templomlátogatási rövid órán túl, a vasárnap többi óráiban csak úgy foglalkoztathassa, amint foglalkoztatja a hétköznapokon.

A kormány rendeleti úton a postai személyzet vasárnapi (részleges) munkaszünete iránt tett ugyan némi intézkedést, de ez a foglalkozásoknak csak egy speciális ágára vonatkozik. Társadalmi úton is történtek egyik-másik városban az iparosok és kereskedők között megállapodások, a melyek folytán kötelezték magukat vasárnap a munkával illetőleg kereskedéssel szünetelni; ezen üdvös társadalmi mozgalom sikerét azonban a legtöbb helyen ismét a zsidó iparosok és kereskedők hiúsították meg, úgy, hogy a kormány és a keresztény társadalom a zsidók miatt nem mer, illetőleg nem képes a mindinkább általánosan óhajtott vasárnapi munkaszünet behozatala ügyében döntő lépést tenni

Vegyünk példát az osztrák antiszemitákon! Idő- és alkalomszerű lenne, ha ezt a fontos kérdést valamelyik mérsékelt ellenzéki antiszemita, különben is konzervatív hajlamú, képviselő a képviselőházban szőnyegre hozná. A keresztény kereskedői, iparos és

munkásosztály, de az egész keresztény-magyar társadalom is örömmel üdvözléne ezen lépést, s mi azt hisszük, hogy a közvélemény e részbeni követelményének teljesítése elől a kormány se zárkozhatnék el huzamosan.

Pártprogrammunkban nem áll ugyan világosan a „vasárnapi munkaszünet” követelménye, a mi bizonyára csak elnézésből történt; de hisz a zsidó hatalom megtörésére és a zsidó befolyás ellensúlyozására szolgáló s a programunkban felsorolt eszközök és intézmények ott nem taxatív, hanem csak exemplificative vannak felsorolva, s így a most említett intézmények közé méltán sorolhatjuk a vasárnapi munkaszünet követelményét is, – a mely, ha törvényhozásilag életbe léptetni s a kormány által szigorúan foganatosíttatni fog, – igen üdvös és fontos társadalmi, közgazdasági és erkölcsi eredmények mellett az is lesz az eredmény, hogy a zsidók, egy nekik busásan jövedelmező rebach-naptól lesznek megfosztva.

Várjuk tehát a képviselőházban a vasárnapi munkaszünet behozatala tárgyában teendő interpellációt vagy határozati javaslatot!

Zsidó életpraxis.

A zsidók igen jól ismerik a kereszténynek kül- és beléletét; ismerik általában, ismerik minden részleteiben, – míg a keresztények a zsidóknak sem belső sem külső életgyakorlatait úgy általában mint részleteiben egyáltalán nem ismerik.

En ezen állítasomat közvetlen az élet tapasztalataiból merítve, adatokkal és példákkal bizonyítom; különben azt hiszem, hogy alig lesznek bizonyítékaim és adataim ismeretlenek a még legegyszerűbb felfogású keresztény polgártársam előtt is; csak hogy azon bizonyítékokra és adatokra sehogy sem tud rátalálni, ha éjjel-nappal egész életén keresztül azokon törné is a fejét; ő egyebet nem tud, mint legfőlebb érzi, hogy zsidó nyomás alatt áll, s látja, hogy a zsidó és bármelyik zsidó mindig boldogul, s talán éppen az a zsidó boldogul, a kit az én keresztény polgártársam úgy ismer, hogy portékáját mindig olcsón adja; egy másik, harmadik stb. zsidót pedig úgy ismer, hogy mindig igen becsületesen folytatja vállalatait, s talán éppen az én keresztény polgártársam a zsidóval való többnemű összeköttetései folytán győződött meg a zsidónak hosszú idő óta tartott „becsületességéről.”

A midőn ezeket előrebocsátottam, annak bizonyítására kénytelen vagyok áttérni:

1., hogy a mely zsidó bámulatos olcsón adja üzletéből a portékáját, vagy

2. a mely zsidó a legbecsületesebbnek ismertetik, éppen ezek a legnagyobb családok, mételeyei a keresztény társadalomnak; mert éppen a tulolcsó portékának eladásával, valamint a túlbecsületesebbnek ismert maga-

viseletével forgatja fel a zsidó a társadalmi rendet, hoz igen sokakat kétségbeesett helyzetbe, taszít a kilábolhatlan nyomorba! S hogyan történik ez?! *Szólt tehát először az olcsó zsidóról* (a ki a köznép előtt magát „olcsó Jánosnak” tolja fel).

Nemhogy a köznép, nemhogy a tapasztaltabb, bármely iparágat folytató mesterember, de a magukat művelteknek tartó, vagy legalább joggal a művelt osztályhoz sorolható keresztyények sem képesek odajutni, a hova a rongyszedő zsidó képes eljutni az életgyakorlatban!

A zsidó bármily piszkos foglalkozású legyen ma, már holnap úr; ha meggondoljuk, hogy törvényengedte úton mindenkinek szabadságában áll a szabad ipar és kereskedelem gyakorlása mellett bármily hiteleket teremteni; a zsidó már hosszabb vagy rövidebb idő múlva a csőd által a nagyobb hitelezőket rászedi, kényszeregyezésre a nagyobb hitelezőket mintegy kényszeríti, a hol legalább is 10-20 ezer, sőt gyakran 100-200 ezer forintot érő vagyonnak a birtokába és tulajdonába jut a (színlelt) csődbe bukott; t. i. magától értetődik, hogy ily csőd eseteket megelőzőleg jönnek a zsidók közeli rokonai, megbízott jó ismerősei bírói foglalást eszközölni; a mi ezután történik, ahoz több magyarázat nem szükséges. Elég az hozzá, hogy a nagy hitelezőktől ily módon elrabolt 100-200 ezer forintot érő árucikkek a szélrózsa minden irányában potom áron, gyári áron alól 50% százalékkal széthordatnak a kisebb kereskedéssel foglalkozó zsidók által, azok által, a kik rendszeren az országos vásárokra el szottak jární.

S aztán mit látunk? Azt, hogy azon kalapot a zsidó képes oda adni 1 firtért, melyet a valódi kalaposmester nem képes oda adni 2 firtón alól!

Azt hiszem, ha a t. keresztyény olvasó közönség a fentebbi soraimat elolvasva, teljesen figyelmessé és gondolkozóvá lesz, rögtön megtalálja az okot, hogy miért képes a zsidó ugyanazon nemű és minőségű kalapot 1 firtért oda adni, melyet a kalaposmester 2 firtón alól semmi szín alatt nem adhat?

Gondold meg keresztyény társam, hogy ama zsidó 200 ezer firtót érő cikkért tényleg alig fizetett legtöbb 8-10 ezerét; tehát alig a munka árát, vagyis az a zsidó a színlelt végrehajtások és színlelt csődbe bukással manipulálván, ő alig fizette a csődtömegből elvont vagyonnak, illetve árucikkeknek $\frac{1}{10}$ vagy $\frac{1}{20}$ részét; most már ingyen, majdnem rablott portékát árul, a mi népünk legnagyobb bámulatára hallatlan olcsó és oly alanti áron, hogy a zsidó eljárása mindenki csodálkozását magára vonja.

De gondold meg keresztyény társam, hogy a ker. iparosnak az árucikke, mint nyersanyag is több pénzében van, mint a zsidónak csőd-czímen lopott czikke. így van az, hogy a zsidó csődök eszközlése mellett egyetlenegy jóra való, becsületes, szolid iparos sem fog többé Magyarországon boldogulni.

Aztán még a keresztyény nép veti egymás szemére, hogy nem csuda, ha a zsidó boldogul, mert hisz a keresztyény kereskedő, avagy a keresztyény iparos mindent két áron akar adni.

Nem igaz az! Csak gondolkodni kell egy kissé a zsidók gazságain, melyeket a rősz csődtörvény mellett szabadon folytathatnak.

Azt mondhatná talán valaki: éljen a törvény szabadságával és élelmeskedjék a keresztény is úgy, mint a zsidó.

A törvénynek oly módoni felhasználására keresztény ember egyáltalán alkalmas sem lehet! Nincs meg hozzá az a veleszületett lelkiismeretlensége, vagy ha úgy járna el mint a zsidó, azonnal nyakát szegnék, mert a keresztény háta mögött senki sem áll, a ki bajából kiségti, holott a zsidó mögött ott áll az egész zsidóság.

Így vagyunk keresztények a zsidókkal szemben az életben, így tétnek tönkre az iparosok; vagy vegyük p. o. azt a bőrkereskedőt, kinek boltjában van 100 ezer forintot érő bőr, és alig fizetett ki az értékre 10,000 frot, hirtelen megbukik, és talán a csődvagyomból kikerül még másik 10,000 frot, akkor a 100,000 frotot érő bőr, mely pedig elsőrendű forgalmi cikk, benne van a roszeleküen elbukottnak, 20,000 frotjába; készpénz 80,000 frot haszon; lehet képzelni, hogy a valódi tanult czipész és csizmadiákat, hogy teszi tönkre az ily bukás; mert a zsidó aztán képes a csőd alól kikerült portékáját, tímárilag kikészített nyersbőreit oly olcsón adni, melyet az iparos még akkor sem képes azon olcsó árért megvenni, mikor a mézároskézből veszi.

Azt hiszem tehát, hogy mindenki belátja, hogy az ilyen „olcsó János” a felhozott esetek szerint úgyszólván rablott és lopott portékáját árulja, s belátja azt is, hogy a keresztény nép észrevétlenül segíti elő keresztény iparos társainak nyomorát, midőn a zsidó „olcsó János” „tői vásárol. Ugyanazt vásárolván meg a keresztény nép, amit a zsidó szintén keresztény hitelezőktől az ország különböző részein elrabolt, jogtalanul elvont.

Így tehát az „olcsó János” (zsidót) mindenki mint csalót kerülje!

De lássuk most a „legbecsületesebbnek” ismert zsidók gázságait:

Soha nem hihetek embert a mi keresztény népünk közt, hogy oly becsületesen volna képes vinni bármely vállalatát, Ígérétenek teljesítését, szavának, becsületígérétenek beváltását több és kevesebb időig mint a zsidók között nem egy találattik.

Rendíthetlen becsületos hírnevet vív ki magának 5, 10 sőt sokszor 20 éven keresztül egyesek előtt, (különösen gazdálkodó földművesek és iparosok előtt), nemkülönbén egész községbeli lakosok vagy testületekkel szemben is, úgy, hogy a zsidó által tett ígéteret mindenki, ki őt közelbről ismeri, mintegy kötelességének tartja készpénznek venni; azonban nincsen olyan hosszú dolog, a minek vége ne volna; így van ez a zsidó becsületességével is

A midőn már a közbizalom iránta tetőpontra hágott: akkor vagy a bankok pénzével szökik meg, mintha akár a föld nyelte volna el, vagy pedig hirtelen egy kis bajt színlel, avagy előnyös vállalatokról igyekszik ker. népünket meggyőzni, a jómódú polgárok közül egyet vagy többet megcsíp alattomos hízelgő modorával; hivatkozván közbizalmat kivívott előéletére, kezeseknek több ezer forint értékig meghívja őket, melynél fogva a kezeseket ismerő bank a zsidó kölcsönzőnek a kért hitelösszeget (10-20,000-ig) kifizeti: – s egy szép reggel a jótálló jómódú polgárok arra virradnak, hogy az „igen becsületos- zsidónak se híre se hamva; többet elő nem kerül; azonban a kölcsönzött készpénz lejáratu idejéig a jó emberek el sem vesztik a becsületosnak ismert zsidó iránti bizalmukat teljesen, azt hívén a szegény keresztény kezesek, hogy a „becsületos

zsidó” legfőlebb üzleti vagy valami más vállalati dologban kénytelen távol lenni!

De mit tapasztalnak a kötelem teljesítése idejében?! Azt, hogy a „becsületes” zsidó nincs sehol, fizetni kell! különben a költséges perrel, végrehajtással és árveréssel fenyegetve vannak, a mely aztán bú és bánattal van összekötve, s melyből családi boldogtalanságok, tönkrejutások következnek be; a család egyik tagja a másikat okolván az eseményekért. A „becsületes” zsidó ilykép beláthatlan és előre senki által meg nem mondható zavarokat idéz elő az egyeseknél, a társadalom minden rétegeiben.

Így kell tehát a magunk megrontására vásárolni az „olcsó János”-tól”, s így kell hinni és bízni a „becsületes” zsidónak.

Mind az „olcsó Jánosra”, mind a „becsületes” zsidóra ezer és ezer hasonló esetet lehetne az életből felhozni; de már az ember undorral fordul a zsidók ily gaztetteitől, s csak szánalomra méltó a mi ker. népünk, a melyet mindenféle módon félre lehet vezetni a saját kárára, legtöbbször teljes tönkretételére!

Szemem előtt mindennap a példa!

De még attól is óvakodjál ker. népem, a mely zsidó a másik zsidót átkozza és szidja! Attól is, ki színleg mindig szívesen van asztalodnál, társaságodban; mert, ha ezektől nem óvakodol, akkor igen vak vagy, és beteljesedik a szentírás szava: „van szemed, de nem látsz”! s ha jelen sorok sem férnek a fejedbe, úgy „van füled, de nem hallasz.”

A gyomaiak is. Így járták meg évekkkel ezelőtt egy „becsületes” zsidóval!

Szendrey Gerzson
ügyvéd.

Az „Esztergomi Közlöny” felhívása „a vidéki hírlapirodalom becsületes munkásaihoz!”*)

Végre is megvan mindennek a határa

Itt az ideje, hogy mi vidéki hírlapszerkesztők hivatásunk magaslatára állva, a magunk szerény hatáskörében megtegyünk minden lehető a zsidók által irodalmunkban meghonosított és szelvében üzött vásári szelvények ellen.

Mert ha ez továbbra is így megy, az a szent oltár, melynek zsálmolyánál egy *Kölcsey*, *Vörösmarty* s a többi jelesek ragyogó sora leborulva áldoztak a múzsáknak, nem is soká kell rá várakoznunk, *vásári bódévá alacsonyodik*. ...

Nem a mű belértéke; de a *pénz*, a *geschaft*, az itt a cél. Nemesebb ügybuzgalom. magasabb ambíció! azokról ma már alig lehet szó. Aki erősebben üti a dobot, vagy fújja a sípot, az a nyertes, az vergődik zöld ágra, míg a tehetség, a valódi hivatás háttérbe szorul.

És a jó bolond közönség hisz a vaklármába, felül, a zsidónak. És a mi kétszerte fájdalmas, hogy ne mondjuk szégyenletes: sokszor még maguk a keresztény írók is lépnek, és segítnek port hinni a közönség szemébe, a zsidók érdekében! – Mert ugyan nem var

*) Az „Esztergomi Közlöny” f. ó. november 1-ji számából.

lóságos porhintés-e az, midőn vidéki hírlap egy vagy más zsidó irodalmi vállalatot vaktában dicsér, s ajánl közönségének? Pedig a vidéki szerkesztők legnagyobb része ezt teszi, *hálából a kapott ingyen-példányért* Igen, szolgálja aljasul a zsidó arczátlanságnak, a mely már annyira megy szemtelenségében, hogy a lapoknak küldött tisztelet-példányhoz mellékelve küldi a kész *kritikát* is, melyben az illető zsidó szerző, vagy szerkesztő csaknem *az édig magasztalja, művét*. S a vidéki hírlapok nagy része a helyett, hogy undorral, megvetéssel fordulna el az ily irodalmi kufároktól, azok szolgálatába áll, és szó szerint közli a hazug kritikát.

A mi annál sajnálatosabb, miután egy vidéki lapnak ép ellenkezőleg az lenne hivatása, hogy még az irodalmi termékek iránt is lelkiismeretesen tájékoztassa a maga közönségét.

Bizony, a vidéki lapok irodalmi rovata, kevés kivétellel piszkos szemétdombja a zsidó reclamoknak, a hol vásári hangon árulják, kínálják az *irodalmi lomot*.

Hogy többet ne is említsünk: a „*Magyar Szalon*”, „*Festi Hírlap*”, újabban a mióta zsidó vette át annak szerkesztését, az „*Ország-Világ*” is, a „*Magyar Háziasszony*” stb. ezek mind-mind oly hangon ütik a nagy dobost maguk mellett a vidéki lapokban, hogy szinte vásári bódében képzelet magát aki azt olvassa.

De még ez se minden. Vannak zsidóvásári tollak, jó pénzért mindenre vállalkozók, ma dicsőítik a bűnt, holnap lerántják az érdemet, neki mennek ha kell magának az *Istennek* is. Ezek írnak tárczaczikket szédelgő irodalmi vállalatokról, elküldik a vidéki lapoknak *ingyen*. Akad *élhetetlen* szerkesztő, a ki kap az ily ingyen *silányságon*, inert, mint hiszi, fővárosi Írótól van, (pedig kócos zsidó gyerek írta azt,) és közli; s még tán büszke is rá, hogy közölheti.

Újabban meg már beszélyekkel árasztják el a vidéki hírlapirodalmat a szédelgő zsidó írók és szerkesztők. A svindli ezen újabb módját, a zsidók által szerkesztett és kiadott „*Magyar Háziasszony*” című lap találta föl. Ez dicsérteti magát országszerte ily szellemtelen silányságokkal, hangzatos nevek alatt, mintha keresztény írná. A hozzánk érkezett beszély alatt *Mészáros József* név áll, egy közel vidéki laptársunk pedig *Sziklay Tihamér* névvel kapott ily beszélyt, melyekben példával van bebizonyítva, hogy „a *Magyar Háziasszony* olvasása a legpazarlóbb gazdaszszonyt a legtakarékosabbá alakítja át!” az egyik beszélyben pláne még *jó férj* szerzésére is alkalmasnak bizonyult ezen lap olvasása s a; hason-című naptár megrendelése!

No hát! Teszi-e ezt, vagy” tette-e ezt valamikor keresztény író? Nem valóságos svindli-e ez a közönség roszelekkü félrevezetésére? Szinte tandlmarkton képzeli magát az ember, hol rongyos kabát fölött czivód-nak, pökdösik egymást „pájesz”-es zsidó csalók.

És a vidéki lapok nagyrésze – ismételjük – a helyett, hogy undorral, megvetéssel fordulna el az ily vásári szédelgésektől, engedi fölhasználtatni magát s közli ez irodalmi szemetet, miáltal nemcsak magának, a saját reputációjának árt, de bűnösen visszaél hivatásával is, midőn helyes tájékoztatás helyett maga vezeti félre közönségét.

Ez kóros állapot, valóságos fekély irodalmunkban, a mely ellen küzdenünk kell, ha nem akarjuk azt, hogy a tisztességes irodalom is teljesen alásülyedjen tekintélyében.

És ez ellen küzdeni, mi vagyunk első sorban hivatva, mi vidéki hírlapszerkesztők. Álljunk útjába minden ily zsidó szédelgésnek. Az irodalmi rovatunkba felvett művek ismertetésénél legyünk teljesen körültekintők nemcsak, de sőt alkalomadtán még figyelmeztessük is a közönséget, ha egy-egy irodalmi szédelgő apellál a közönség jóhiszeműségére. Mert ezt tenni hivatásszerű kötelességünk is.

Az „Esztergomi Közlöny” kezdettől ezen irány mellett foglalt állást. Mi zsidó svindlernek lapunkban még nem ültünk fel soha, de sőt minden alkalommal figyelmeztettük olvasóinkat a zsidó „sornalok” arczátlanságaira.

Ezt fogjuk tenni jövőre is, és fölkérjük t. kollégáink azon részét, kik zsidó befolyás alatt nem állanak, foglaljanak ők is hasonló állást, s ha nem is rögtön, rövid idő alatt meg változni a képe irodalmi viszonyainknak s teljesen el fogja az veszteni vásári jellegét.

Haan Rezső.

Rothschild és a társadalmi kérdés.

E cím alatt egy érdekes cikket hoz a németországi „*Obermosel-Zeitung*” f. é. október 10-ki száma, a melyet itt egész terjedelmében közlünk:

„Véleményünk szerint csak az fogja fel helyesen a társadalmi kérdést, a ki abban egy világtörténelmi nagy fejlődési fázist lát. Azért távol legyen tőlünk, azt osztály- vagy pártkérdéssé tenni, vagy épen a felelősséget azért, a mi történik vagy történni fog, egyes személyeknek felróni. Ez azonban nem tartóztathat vissza bennünket attól, hogy egyes, egészen különyszerű fontosságú jelenségekre figyelmeztetőleg reá ne müssünk. Egy ilyen kivételes állást foglal el az egész civilizált világ gazdasági életében a Rothschild-ház. Nem fáradság nélkül és nem mintegy véletlen folytán hullanak a Rothschild-ház ölébe a milliárdok, a melyeket a népek verejtékének az ő részére megkeresnie kell. Ez a világbankház tökéletesen egységesen van szervezve. A mérhetetlen vagyon, közös vagyon; az egyes családtagok magántulajdonul csak viszonylag nem igen tetemesen a mérlegbe eső, különválasztott vagyontömeget bírnak. A közös vagyon mozgalmái fölött csak közösen intézkedhetnek. A ház egyes ágai majnai Frankfurtban, Bécsben, Nápolyban, Párizsban és Londonban székelnek. A főnökök egyike se távozhatik el 24 órára sem székhelyétől a nélkül, hogy előbb a ház valamennyi többi igazgató tagját táviratilag ne értesítette volna. A ki 48 óránál hosszabb időre lakhelyét elhagyni akarja, annak táviratilag a többiek jóváhagyását kell kikérnie, nehogy esetleg távolléte által valamely üzlet, a mely közreműködését igényli, kárt szenvedjen vagy kérdésbe tétessék. Ez a merev szervezet oda visz, hogy a ház tagjai nem engedik át magukat kizárólag roppant vagyonuk élvezetének, hanem hogy folyton azon feladatuk öntudatával maradnak, hogy ők egy olyan családnak a tagjai a mely pénzével az egész földet uralja és kizsákmányolja.

(Vége a jövő füzetben.)